

עין משפט נר מצוה

רפג א מיי פ"ז מהל
שמיים ח"ל ז' סגנון
פכ טושי"ע ח"מ ק"י קנד
טפ"י י:
רפב ב ג מיי פ"ה שם הל'
ח טפנ שם טושי"ע
שם טפ"ה א:
רפג ד מיי שם הל' ו
טושי"ע שם טפ"ה ג:
רפו ה מיי שם הל' י
טושי"ע שם טפ"ה ד:
רפז ו מיי שם הל' י
טושי"ע שם טפ"ה ג:
רפח ז ח ט מיי שם הל' י
זי טושי"ע שם טפ"ה
ד:
רפח י מיי פ"ח מהל' מקי
ממון הל' כג סגנון
ששון שם טושי"ע ח"מ ק"י
חז טפ"ה א:
רצ ב מיי שם הל' כ
טושי"ע שם טפ"ה ג:
רצא ו מיי שם הל' כה
טושי"ע שם טפ"ה ג:
רצב ז מיי שם הל' כג
טושי"ע שם טפ"ה ג:
טושי"ע שם טפ"ה א:

רבינו גרשום (הבשך)
מאי בונה את החדר ואת
העלייה דקאמר לא עלייה
כמש אלא שחלק חדרו
לשנים וחלק היציא קרוי
חדר ומאי עלייה דקאמר
אפוא שקרוין אפלידיין
הדריני חלק הפנימי ושוב
האחר לדירה. ואי אמרית
והלא מרבה עלייהם הדרוכים
לא מצי אמרת דכשם שאם
היה לו בני בית לזה יותר
מן השותפין אחריים לא
היו יכולין לעכבן שלא
יכנסו ושלא יצאו בחצר כך
כעשוי כיון שלא בנה בנין
יותר אלא שיהיה כמו שהיה
והחלק לשנים והבנים דירויין
בחלק האחד אין יכולין
לעכבו: פ"סאך. שלא היה
מכוונין זה כנגד זה. מפני
היות ראיה: אם היה קטן.
הפתח: (ב) דקא שקיל ח'
אמות בחצר דאיכא ביה
שיעור ב' פתחים: אבל בר
ח' (טפח ב"י) אמות.
לישויה בר ארבע אמות
(טפח ב"י) רובע שפיר דמי
דסוף סוף לא שקיל אלא ד'
אמות ככל פתח שהוא פחות
מח' אמות (טפח ב"י). ואם
הפתח פחות מח' וחלקן
לשני פתחים לכל פתח שי
לד' אמות והוא בר ח'
אצ"ט. שלא חלק לשנים שי
ח' אמות: אבל בר המני.
הוא ליה"ד פתח כנגד
פתח דא"ל סוף סוף כ':
פ"סאך ור"א מותר. ובבלבד
שיכסנו כסוי חזק כדי
שהוא עגלה כ': ורבנן.
דאסרי מאי שמעא והלא
הכסוי חזק כסרי דוימנין
שיתליע מתוכו
ולא יתעורר דהאי שיהא
יעוני: זיוין. יברוש:
וגוונטראות קורות: לה"ד.
לדמייתיה לו בני רה"י גבי
הדריני וחלקי ליה: לקח
חדר ובה מילין וגוונטראות
שיצאין לה"ד: היה זו
בחוקתה ואין צורך לקרין:
בני רה"י שנופיו מוקין לגמל ורוכבו:

חוקת הבתים פרק שלישי בנא בתרא

וּלְמִסּוֹס. אם החזיק בחלון ג' שנים בחצר השותפין וזכה מצירו וקמתו שנה כותל כנגדו והוא שמק לאלתר הויה חוקה לזה הסומס שלא יפתח עוד מצירו אלא בדרשומו וחוקת ג' שנים שהיה חלונו פתוח אינה כלום מאלתר ששמק כשסממו זה: שאין אדם עשוי שסומסין אורו בפניו ושופק. ומדשקת אודויה אודי ליה דללא כדון החזיק מעיקרא: שמרצה עליהן אם הדרך. שרוב בני אדם יולאין ונכנסין עכשיו בחצר יותר מבתמלה וליכא לניעות כדמעיקרא: והלא מרצה עליהן אם הדרך. בזנין עלייה זו שלא היתה שם קודם לכן והוא מכניס לתוכה דירויין לצד דירויין שצביתו אע"פ שכולן נכנסין ויואלין לך פתח ביתו הרי נתרבו נכנסין ויואלין בחצר: מאי. בונה המדר דקמני מתני' לא בונה ממש כדקאמרת אלא שחלקו לחדר שלו לשנים שעשה מחילה בצלמנעיתו להושיב שם דירויין מרובין דבדכר זה יש לו רשות שיכול למלאות כל ביתו דירויין: ומאי עלייה אפסא. יגיע מפרשי לקמן (פרק המוכר את הבית פ"א). אפתח ואמרינן ג' שנות יש לה יגיע אלע ועל ומוכח התם מקראי דהיינו בנין מנין בלדי הבית או מאחוריו ואינו שזה לגג הבית. ומתני' הכי קמני וזונה עלייה על גביו דההוא מדר שלפנים מצביתו דהיינו נמי שחלקו בגבחו ועולה דרך ארובה מן המדר להיחיא עלייה דהיינו יגיע ששרי אחורי הבית הוא והלכך קרוי יגיע וגם גבי יגיע אשכח כי האי גוונא תמתיים שניים ושלישים כדמכדי הלע המיכונה וכמדי ובלוליס יעלו על המיכונה ומן המיכונה וגו' (מלבי"ם א' ו) והלכך אין כאן תוספת בנין כלל לא במדר ולא בעלייה דמדר היינו שחלק רכבו של חדר ועשאו שני חדרים קטנים וכן עלייה שנה מעוזה בצלמנעית גבהו של חדר ומנאלת עלייה בזויה מאליה: **מתני'** לא יפתח אדם לחצר **שסופין.** אפילו היכא דיש לו חוקה: **חלון כנגד חלון.** אלא משבו ירחיק זה שלא כנגד זה וטעם משום לניעות. כולה מתני' מפרש בגמ' ג' וירא **אם ישאל שוקן.** ראה היאך שוכנים ולפיכך אמר מה טובו אלהיך וגו' ישראל כחצר השותפין דמי דלא היה

אולסתום לאלתר הוי חוקה שאין אדם עשוי שסותמים אורו בפניו ושופק: לקח בית בחצר אחרת לא יפתחנה אחרת לא יפתחנו לחצר השותפין: מאי טעמא ימפני שמרבה עליהם את הדרך אימא סיפא אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עלייה על גבי ביתו והלא מרבה עליו את הדרך אמר רב הונא ימאי חדר שחלקו (ב) בשנים ומאי עלייה אפתאי: **מתני'** לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון יהיה קמן לא יעשנו גדול אחד לא יעשנו שנים יאכל פותח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון יהיה קמן עושה אותו גדול ואחד עושה אותו שנים: **גמ'** מנהני מילי א"ר יוחנן דאמר קרא וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו מה ראה ראה שאין פתחי אהליהם מכוונין זה לזה אמר ראוין הללו שתשרה עליהם שכניה: היה קמן לא יעשנו גדול: סבר רמי בר חמא למימר בר ד' לא לישווייה בר תמניא דקא שקיל תמניא בחצר אבל בר תרתי לישווייה בר ארבעה שפיר דמי א"ל רבא מצי א"ל בפיתחא זוטרא מצינא לאצטנועי מינד בפיתחא רבה לא מצינא אצטנועי מינד: אחד לא יעשנו שנים: סבר רמי בר חמא למימר בר ארבעי לא לישווייה תרי בני תרתי תרתי דקא שקיל תמני בחצר אבל בר תמני לישווייה בני ארבעי ארבעי שפיר דמי א"ל רבא מצי אמר ליה בחד פיתחא מצינא אצטנועי מינד בתרי לא מצינא אצטנועי מינד: אבל פותח הוא לרה"ר פתח כנגד פתח: דא"ל סוף סוף הא בעית אצטנועי מבני רה"י: **מתני'** אין עושין חלל תחת רה"ר בורות שיחין ומערות ר"א מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת וטעונה אבנים אין מוציאין זיוין וגוונטראות לרה"ר אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא (ב) לקח חצר ובה זיוין וגוונטראות הרי זו בחוקתה: **גמ'** ורבנן (א) זימנין דמפחית ולא אדעתיה: אין מוציאין זיוין וגוונטראות וכו': ר' אמי הוה ליה זיוא דהוה נפיק למבואה וההוא גברא נמי הוה ליה זיוא דהוה מפיך לרה"ר (ג) (הוון קא מעכבי עליה בני רה"י) אתא לקמיה דר' אמי א"ל זיל קוץ אמר ליה והא מר נמי אית ליה (ד) ידיד למבואה מפיך בני מבואה מחלין גבאי דידך לרשות הרבים מפיך מאן מחיל גבך: ר' ינאי הוה ליה אילן הנוטה לרשות הרבים הוה ההוא גברא דהוה ליה נמי אילן הנוטה לרשות הרבים אתו בני רשות הרבים הוון קא מעכבי עליוהי אתא לקמיה דר' ינאי א"ל

זיל
שבת (דף ט"ז): **אמר ראוין הללו כו'.** מדמכדי התם (במדבר כד) מה טובו אלהיך קדייך: **סבר רמי בר חמא למימר.** דמאי דקמני היה קמן לא יעשנו גדול היינו דמי הוה פתח בר ד' אמות רחב לא ירחיבו לח' אמות דקמפסיד לבעלי החצר דקשקיל השתא תמני אמות בחצר כנגד כל הפתח באורך ארבע אמות רחוק מן הפתח כדלמרינן בפרק ראשון (לעיל יא). היה רחב שמנה נטול שמנה אמות באורך החצר כנגד רחב כל הפתח ואילו מעיקרא לא היה שקיל אלא ארבע אמות. אבל לנניעותא לא היה חייס רמי בר חמא דכי היכי דמנענעי מפתח קמן מנענעי (ו) מפתח גדול: **שם פ"סא.** דשקיל נמי ד' אמות בחצר כצר ארבעי כדלמרי' (ז) וסן נותן לכל פתח ארבע אמות: **לישווייה צר ארבעי.** דלא מפיסיד לחצריה מידי דמעיקרא נמי הוה שקיל ד' אמות בחצר: **לישווייה סרין בני ארבעי.** דהשתא נמי לא שקיל אלא תמני בחצר כמעיקרא. ולאצטנועי נמי לא חיישין דמה לי ח' אמות צפתח אחד מה לי ח' אמות חלוקות לב' פתחים בשני מקומות מ"מ ח' אמות יש לו פתוחות לחצר: **בחד פיתחא מנינא אצטנועי.** כשהוא נעול יכולני להשתמש בחצר א"י להשתמש שלא כנגדו אבל בשני פתחים לא מנינא לאצטנועי כל כך דלפי' אם האחד נעול השני יהיה פתוח: **סוף סוף הא צבית איצטנועי מבני רה"י.** שראוין צביתך דרך פתח הבית ורוכבי סוסים וגמלים רואין בתוך (ח) חלונותיו: **במתני' אין עושין חלל תחת רה"ר.** ואע"פ דמקבל עליה כל היזקא דלמתי מחמתיה שאין רנוס של בני אדם לומר וליירד לקין על עסקי ממונו. ומפרש ואולי מה הוא אותו חלל בורות שיחין ומערות: **ר"א מסייר.** אלא שיכסוהו כמיו חזק כדי שמהא עגלה מהלכת דר"א אול צתר השתא ולא חייס לשמא היום ולמחר יכלה הכיסוי ויפול והכי אמרינן צבצבא קמנא (ט) דף ט"ז: **קורות קטנות.** גוונטראות. קורות גדולות הבולטות מן הבית לתוך ואיכא למיחש פן יכשלו צבצבא בני רה"י והלכך ר"א והלכך ר"א מוציאין דהא כל בני רה"י ליתנהו גביה דלימחלו: **כונס לסוך קרקע שלו.** את כותלו ומניח מקרקעו לתוך כשיעור הולאת זיוין ומוציא: **וכה זיוין וגוונטראות.** הבולטות לרשות הרבים: **הרי זו בחוקתה.** דטענין ללוקח ואומרים אימר כונס לתוך שלו היה אבל המוכרה לו שהוציא הזיוין הוא היה צריך להציא עדים שכנס לתוך שלו או שיטעון שני חוקה החוקתו וכנסתי לתוך שלי דהוא לה חוקה שיש עמה טענה אבל לוקח לא צריך להציא עדים כי לא הוציא המוכר את הזיוין לתוך לרה"י דטענין לירוש וטענין ללוקח (לעיל כג): **גמ' ורבנן. (מנזאה.)** מוציא (א) למנזאה המצוי מקום הלוך כל בני החצירות הוא: **הוון מעכבי עליוהי בני רה"י.** שנופיו מוקין לגמל ורוכבו:

מסורת הש"ס

(א) לעיל כו. (ב) לעיל כג.
(ג) לעיל כו. (ד) ת"מ ח"מ ז' סגנון
כ"ר"ף ור"א ש' ל"א.

תורה אור השלם

1 וישא בלעם את עיניו וירא את ישראל שוכן לשבטיו ותהי עליו רוח אלהים: במדבר כ"ב

גליון הש"ס

בתנ"י ר"א מתה. עין
כ"ר"ש רש"י כ"ר"ש:

הגהות הב"ח

(א) בני שחלקו לשנים:
(ב) שם מר מני אית ליה
(ג) א"ל דירוי: (א) רש"י ד"ה
ספר וכו' מנענעי בנין מפתח
גדול: (ד) ד"ה סוף וכו'
החלונות: (ה) ד"ה
מפיק וכו' מוציא למבד
המתני מקום: (ו) ת"מ ד"ה
לקח בית וכו' כדי שיכנס
לכל ומינת שלל נמקן:

מוסף רש"י

שאין פתחי אהליהם
מכוונין זה לזה. שכל
יזק לתוך חלל חלל שניה
(במדבר כ"ב). כדי שתהא
עגלה מהלכת. אם חקקה
חוקה כל כך מותר, ואע"פ
שסופה שתתעלעל ופתח
(לעיל כו). אין מוציאין
זיוין וגוונטראות לרה"ר.
אדם הנוטל בית לא יוציא
רשאי קורות מקמתו לרה"י.
אבל אם רצה כונס גבית לתוך
שלו מוציא רשאי קורותיו
לתוך (לעיל כו). הרי זו
בחוקתה. כונס דין טענין
לו שהצאנו מנע לתוך שלו או
תפסיק עם הרבים (שם).

מוסף תוספות

א. שהיה ומחר יכסיר
אותם לאנשים תומכי
מרבה עליה את הדרך וצב
[ו] לפרש שלא יפתח
לו פתח בחצר, והוא דמי
פשיטא. דהא לבית דיריה
תני כפיטא אחד לא יעשנו
שנים. כל שכן בבית אה
שלא היה לו חלק בחצר
ועשיו קנאו שלא יבנה
שם פתח בחצר. מוס' ר"י.

רבינו גרשום

ולסתום. שאם יש לאדם
בחצר בחצרו חצרות וסומס
בעל חצר כנגדו ויבנה
בבנים. אם לא מיה
(אלתר בעל חלון
לאלתר הוי חוקה לבעל
חדר לסומסו: לית אחד
מן השותפין: ביה בחצר
אחרת לא יפתח לחצר
השותפין. מפני שמרבה על
השותפין דירשת רגל של
אותן שיהיו דרין באותן
בית מה שלא היה שם
קודם לבנין: בנה עלייה על
גבי לבית ורוצה לשוכנה
לבית דיריה לא יפתח לה
פתח בחצר השותפין מפני
שמרבה עלייהם הדרך: א"א
אם רצה כו'. מפרש בגמ'.
והלא מרבה על הדרך.
דהשתא בונה עלייה מה שלא היתה שם קודם לכן ומשיב בה דירויין אי"ע שפוחתה בתוך ביתו מרבה עליהם הדרוכים. אלא